

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de
Philatelisten Vereniging
Groningen

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

51e jaargang - nr 3 mei 2016

SAFE DUAL Nederland

Nederland compleet teksten 2108 t/m 21104 - 1852-heden (excl. AM, WV, ZD & UB) in 4 blauwe "Vokama" 14-ringe banden met **GOUDEN WAPENOPDRUK**

Bestelnr. 21091046
met 4 bijpassende cassettes 784

Signoscope

De optisch-elektrische watermerkzoeker testapparaat

Signoscope T1

Bestelnr. 9886

Transformator

Bestelnr. 9897

Stofkap

Bestelnr. 9891

Signoscope 12

Bestelnr. 9875

Transformator

Bestelnr. 9876

Batterijen (per stuk)

Bestelnr. 9878

Droogpers

Vervaardigd met versterkt glasvezel. Inclusief 20 droogbladen en 6 folliobladen.

Droogpers

Bestelnr. 1040

Droogbladen (20st.)

Bestelnr. 1042

Folliobladen (20st.)

Bestelnr. 1044

PERFOtronic

De **PERFOtronic** laat de juiste tandingewaarde zien

PERFOtronic

Bestelnr. 9850

Inclusief bijbehorende ingebouwde adapter

N.B.: Prijlijst op aanvraag.

Heeft één van deze artikelen uw interesse gewekt?

Deze zijn bij ons in de winkel te bezichtigen.

Emmastraat 5 · 9722 EW Groningen

SAFE importeur:

SAFE Nederland / Van Maastricht Coins & Stamps Rotterdam

Duteraloof 02-04 - 3011 11J Rotterdam

Tel · 010 - 414 30 77 • e-mail · m.maastricht@wys.nl

www.safe-nederland.nl

SAFE NEDERLAND

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de Philatelisten Vereniging Groningen

Redactie : J.P.A.Tolsma, G.D. v. d. Molen

Medewerkers: C.J.A. van der Hoek, E. Berger

Opmaak: G.D. v. d. Molen

VERSCHIJNT ZES MAAL PER JAAR

CENTRUM PHILATELISTEN VERENIGING GRONINGEN

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

Tel. 050 - 525 96 10

Openingstijden:

in de maanden mei t/m augustus op woensdag van 10.00 – 16.00 uur

en op zaterdag van 10.00 – 12.30 uur

Website: www.philatelist.nl

ISSN: 2211-0925

Contributie: Phil. Ver. Groningen, afd. contributie,
rekening nr.: **NL98INGB0004491102**

Ledenadministratie: E.W. Flentge, Oude Hoflaan 11,
9751 BK Haren, tel. 050 - 534 91 31

51^e jaargang - nr 3 - oplage 460 – mei 2016

Inhoudsopgave:

blz. 4: Agenda ledenavond 23 mei 2016

blz. 4: Openingstijden van het centrum in de zomermaanden

blz. 5: Van de voorzitter

blz. 6: Een korte terugblik op de jaarvergadering

blz. 9: De Grote Oorlog, Friedrichsfeld

blz. 17: De jaarlijkse prijzenregen

blz. 18: Hoe Moresnet verdween uit Europa

blz. 23: Advertentie POST NL

blz. 24: De ondergang van de Bismarck

De ledenavond van mei zal worden gehouden op MAANDAG 23 mei 2016 in 't Vinkhuys, Diamantlaan 94 te Groningen. De vergadering begint om 20.00 uur.

Van 19.00 tot 20.00 uur is er gelegenheid om te ruilen.

Voorafgaande aan de vergadering kunt u de kavels van de kleine veiling inkijken.

AGENDA

1. Opening
2. Notulen van de ledenavond van 25 april 2016
3. Ingekomen stukken
4. Mededelingen
5. Aanmelding nieuwe leden
6. Filatelistische nieuwtjes
7. Kleine veiling
8. Pauze
9. Bingo
10. Verloting
11. Rondvraag
12. Sluiting

Openingstijden van het centrum in de zomermaanden

Evenals in de voorgaande jaren is het centrum in de Emmastraat gedurende de maanden mei, juni, juli en augustus geopend op de woensdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Op de zaterdagen is het centrum open tussen 10.00 en 12.30 uur. Vanaf september zijn we op de zaterdag weer open tot 16.00 uur.

Op zaterdag 14 mei, de dag vóór Pinksteren, is het centrum de gehele dag gesloten.

Van de voorzitter

Het lijkt me zinvol nog even terug te kijken naar de ledenavond van 21 maart j.l. waar traditioneel de jaarstukken worden behandeld. Die zagen er goed en duidelijk uit wat resulteerde in een vlotte afwikkeling.

De bestuursverkiezing vroeg wat meer tijd. Hans Reus en Jaap Kramer waren aftredend maar herkiesbaar, wat dan ook gebeurde. Trudy Berends vond het na 6 jaar deel te hebben uitgemaakt van het bestuur wel genoeg en ook John Tolsma vond, na 23 jaar secretaris te zijn geweest, het tijd geworden om af te treden. Laatstgenoemde, een groot filatelist met sublieme bestuurlijke capaciteiten, zullen we node missen. Speciaal voor dit afscheid was Hans Kraaibeek, bestuurslid van de KNBF, naar Groningen gekomen om John de KNBF-bondsspeld op te spelden. John, nogmaals heel hartelijk dank voor al je bestuurswerk en gefeliciteerd met je onderscheiding.

Als nieuwe bestuursleden werden verwelkomd Jan Bennes Steur en Gerrit Visser. Zij zijn beiden al jaren lid en ik heb er alle vertrouwen in dat ook zij hun weg zullen vinden binnen het bestuur.

Tot sloeg vroeg Ernst Flentge nog even het woord. Hij deelde de aanwezigen mee dat het Dagelijks Bestuur, bestaande uit voorzitter Jaap Kramer, secretaris John Tolsma en penningmeester Ad Weening, vandaag samen 75 jaar bestuurslid zijn. Heren: proficiat.

Nog één ledenavond in mei voordat we gaan genieten van het zomerreces. Ons centrum blijft de zomermaanden gewoon open. Op de woensdagen van 10.00 tot 16.00 uur en op de zaterdagen van 10.00 tot 12.30 uur. Ik wens een ieder een hele mooie zomer en tot ziens in september.

Jaap Kramer.

Een korte terugblik op de jaarvergadering

Zoals gebruikelijk kwamen op de jaarvergadering weer diverse zaken aan de orde. Naast de jaarstukken was er ook de bestuursverkiezing. Van degenen die aftredend waren had alleen Trudy Berends zich niet herkiesbaar gesteld. Daarnaast had onze secretaris, John Tolsma, te kennen gegeven het na de lange periode van maar liefst 23 jaar tijd te vinden om een stapje terug te doen en het secretariaat over te dragen aan een opvolger. Hier had een ieder begrip voor. Deze veelzijdige duizendpoot was en is schrijver van vele boeken en artikelen, organisator van o.a. Groningen 75 en Groningen 100. Kortom: te veel om op te noemen.

Hans Kraaibeek

John Tolsma en Hans Kraaibeek

Maar daar kreeg de secretaris van de Bond, de KNBF, Hans Kraaibeek, de gelegenheid voor. Hij memoreerde zoal wat John had gedaan, niet alleen voor de vereniging maar ook als jeugdleider, (inter)nationaal jurylid en nog andere functies. Als blijk van grote waardering werd hem de (gouden)

bondsspeld opgespeld. Gezien het applaus van de aanwezigen bleek wel dat een ieder met deze mooie waardering kon instemmen.

De bondsspeld wordt opgespeld

John en Trudy werden namens de vereniging tevens bedankt middels een prachtig boeket bloemen.

John en Trudy tonen vol trots het boeket bloemen

Gelukkig werden twee personen bereid gevonden om door de ontstane vacatures het bestuur weer op volle sterkte te brengen. Jan Bennes Steur en Gerrit Visser werden voorgedragen en benoemd als nieuw bestuurslid. De onderlinge taakverdeling zult u t.z.t. wel horen.

Gerrit Visser en Jan Bennes Steur

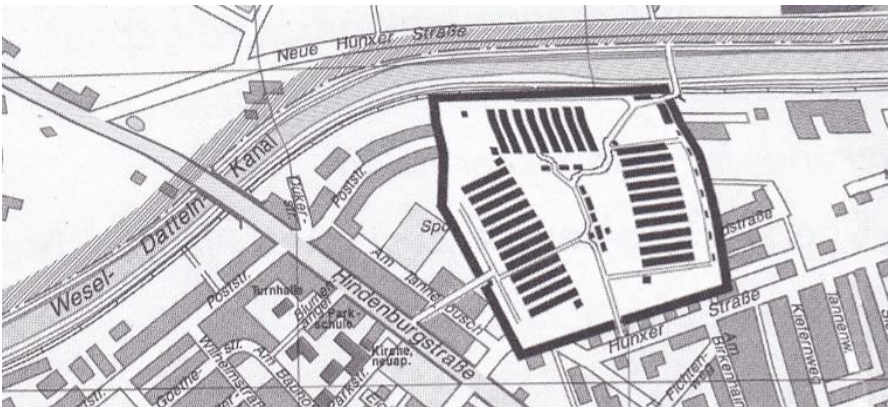
Ad en Jaap met de envelop met inhoud

Naast de goede woorden aan John Tolsma werden ook Jaap Kramer en Ad Weening nog even in het zonnetje gezet. Samen met John was dit drietal inmiddels, bij elkaar opgeteld, samen 75 jaar bestuurslid. Jaap en Ad kregen evenals John elk een envelop met inhoud voor dit toch wel bijzondere “jubileum”.

Gerrit van der Molen

De Grote Oorlog – Krijgsgevangenkamp Friedrichsfeld bei Wesel

Dit keer nemen we een kijkje in een Duits kamp uit de Eerste Wereldoorlog, namelijk het kamp Friedrichsfeld bei Wesel (Rheinland). Het is gelokaliseerd vlak onder Wesel, vanuit Nederland gezien ter hoogte van 's-Hertogenbosch. Waar kunnen we het kamp plaatsen? Ten westen op korte afstand van de Hindenburgstraße, in het noorden aan het Wesel-Datteln-Kanal dat verderop uitmondt in de Rijn. De grens in het zuiden was de toenmalige „Hünxer Weg". De oostgrens werd bepaald door de grootte van het kamp en lag vermoedelijk vlak bij de gevangenen begraafplaats. De hoofdingang was aan de westkant. Het geheel werd omgeven met bewaakte wachttorens.

Plattegrond van het kamp

Direct aan het begin van de oorlog op 1 augustus 1914 begon het bouwbedrijf Ziegler met het bouwen van een barakkenkamp. Al snel kwamen de eerste gevangenen het kamp binnen, die gelijk mee moesten helpen met de opbouw. Dit waren in het begin hoofdzakelijk Franse militairen. Later in de herfst van 1914 werden ook Russische militaire gevangenen in het kamp opgenomen.

In de Friedrichsfelder schoolkroniek vermeldt een leraar: “De Friedrichsfelders wennen snel aan het kamp en de bedrijvigheid daar. Al bleef het voor de omwonenden toch wel een sensationeel oord die de nieuwsgierigheid trok.” Alhoewel de gevangen soldaten de humor van het bekijken wel konden waarderen; door hun werd de Neue Hünxer Strasse dan ook de “Spazierweg der tugendhaften Damen” genoemd. Oftewel de wandelweg van de deugdame dames.

Gevangen genomen militairen

Om het directe zicht op het kamp af te schermen, werden er door het militaire regime greppels gegraven en wallen en muren opgericht. Men kon nu alleen van grotere afstand nog in het kamp kijken.

Reeds in het begin van 1915 waren er in Duitsland al 650.000 krijgsgevangenen gemaakt, die natuurlijk allemaal een onderkomen moesten hebben. Dit aantal liep gedurende de oorlog nog flink op. Het kamp Friedrichsfeld kende 30 dubbel-barakken van 15 meter breed, 60 meter lang en 4,5 meter hoog. Elke barak had een A en een B afdeling en kon 750 man huisvesten, wat dus een totale capaciteit van 22.500 man betekende.

Het kamp Friedrichsfeld was daarmee het grootste kamp in het gebied van het VII legerkorps. In de gehele periode van de Eerste Wereldoorlog werden er 79.161 gevangenen geregistreerd, waarvan 36.578 Britten, 23.919 Fransen, 13.453 Russen, 1.630 Belgen, 1.466 Portugezen, 1.334 Italianen, 650 Serviërs, 10 Amerikanen, 3 Roemenen en 118 burgers. De krijgsgevangenen mochten, voor zover het geen officieren waren, ingezet worden voor allerlei vormen van arbeid. Velen werden in de landbouw tewerkgesteld, maar ook velen bij bedrijven in en om Wesel. In totaal zijn er van de gevangenen in Friedrichsfeld 602 gestorven tijdens de oorlog. De gedenksteen op het zgn. "Franzosenfriedhof" in Friedrichsfeld herinnert vandaag de dag nog aan de overledenen uit de periode 1914-1918.

De gedenksteen op het Franzosenfriedhof

Rond de 100 Duitse soldaten, in de regel wat oudere mannen die vreemde talen beheersten, waren in dienst bij de censuurafdeling van het kamp. De enorme hoeveelheid post, dagelijks gemiddeld 3000 in- en uitgaande stukken, moest verwerkt worden. Alle inkomende post werd gecontroleerd op berichten over de situatie in de landen van herkomst. Alle uitgaande post werd gecheckt op berichten die de vijand informatie konden geven over de situatie in Duitsland.

Op onderstaande foto een beeld van de overvolle censuurafdeling in bedrijf.

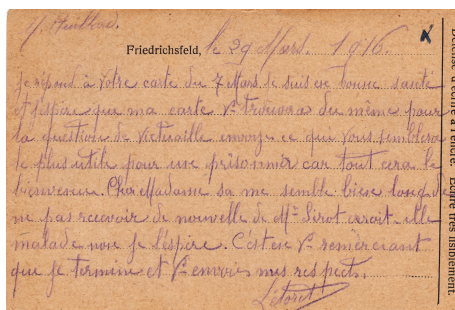
De overvolle censuurafdeling

De gevangenen waren totaal van het thuisland afgesneden. Het enige nieuws dat ze in hun isolement kregen waren de in het kamp verkrijgbare kranten zoals de Cölnische Zeitung of de geïllustreerde Die Woche, en de door de censuur goedgekeurde buitenlandse kranten en tijdschriften zoals La Gazette des Ardennes, La Gazette de Lorraine en Le Bruxellois alsook

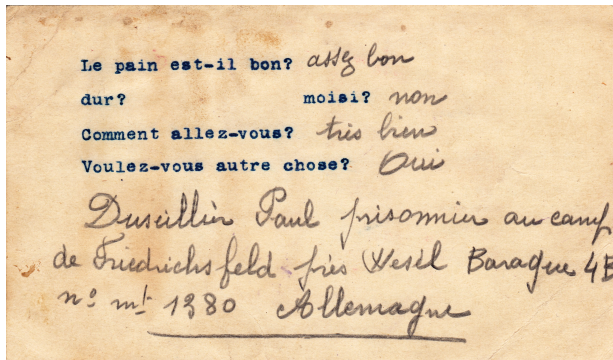
natuurlijk de post die ze van het thuisfront ontvingen. Voor de gevangenen waren de pakketjes die ze ontvingen, van groot belang. Ze bevatten meestal voedsel, kleding en ook geld. Daarboven hadden ze natuurlijk grote emotionele waarde: aandacht van het thuisfront. De pakketten werden in het bijzijn van de gevangenen geopend. Dit om de schijn te vermijden dat er uit de pakketten gestolen zou worden door de Duitse soldaten.

De gevangen mochten eenmaal per week een briefkaart versturen en eenmaal per twee weken een brief. Het briefpapier en de kaarten kon men in de kantine kopen. Daartoe behoorde natuurlijk ook een keur aan ansichtkaarten met de opdruk Friedrichsfeld. Uiteraard zijn er ook klachten geweest over de censuur die toegepast werd op de post. Vele brieven en kaarten zijn nooit verstuurd zonder dat de verzender hiervan op de hoogte werd gesteld.

Enig zoekwerk op Google leverde nog enkele fraaie ansichtkaarten en wat meer informatie op.

Voor- en achterkant van een briefkaart

Briefkaart op pagina 10: Mooi stempel: Van binnen naar buiten: Geprüft Taxfrei, Postprüfungsstelle des Gefangenenlagers Friedrichsfeld b Wesel, Kriegsgefangenensendung * F.A. * F.A. staat voor Fristgemäß abgefertigt oftewel verzonden binnen gestelde tijd. Gebruikelijk was dat de poststukken enkele (mogelijk 10) dagen werden vastgehouden voordat ze werden verzonden. Een tweede poststuk uit het kamp met een mooi stempel. Van binnen naar buiten: Brief Stempel, Postprüfungsstelle des Gefangenenlagers Friedrichsfeld b Wesel. Met extra stempels Kriegsgefangenen Sendung. Het stuk is een antwoordkaart gericht aan het Hulpbureau voor krijgsgevangenen in Bern Zwitserland verzorgd door het comité uit Bazel. Het vraaggedeelte kon de krijgsgevangene houden, het antwoorddeel moest teruggestuurd worden. De vragen zijn wel erg simpel.

-	Is het brood goed?	Goed genoeg.
-	Hard – beschimmeld?	Nee
-	Hoe gaat het?	Heel goed
-	Wilt U nog iets anders?	Ja

De gevangenen in Friederichsfeld vormden een attractie voor de bewoners van Wesel. Zoals de Groningers in 1914 massaal naar de Verlengde Hereweg trokken om bij de Rabenhauptkazerne de Engelse geïnterneerden te zien, zo trokken de inwoners van Wesel in groten getale naar Friedrichs-

feld. De ansichtkaarten maken wel duidelijk waarom deze soldaten voor de Duitse inwoners bijzonder waren. Op de foto's gemaakt bij het gymnasium dat was ingericht als Lazarett (hospitaal) zien we vooral zg. Turkos, eenheden van het Franse leger die samengesteld waren uit mannen uit de Noord-Afrikaanse koloniën zoals Marokko, Tunesië en Algerije. Ze waren aan hun exotische kleding ook als zodanig herkenbaar en spraken kennelijk tot de Duitse verbeelding. Deze eenheden waren te vergelijken met het Franse Vreemdelingenlegioen dat al in 1870 was ingezet in de Frans-Duitse Oorlog.

Let ook op de wat denigrerende onderschriften bij de foto's van vreedzaam bij elkaar staande mannen: Unsere Feinde in der Gefangenschaft. Sommige krijgsgevangenen werden ingezet als knecht op boerderijen in de omgeving en daar ook gehuisvest. De drie dubbele woningen waarin ze werden ondergebracht heetten in de volksmond al gauw de "Apenhuizen".

Maar niet alleen Duitsers keken vreemd aan tegen deze soldaten. Het top-punt is te vinden in het Arnheems Dagblad dat even de grens over is gewipt om poolshoogte te nemen. Het meldt: "In 1918 bevonden zich in dit kamp geen negers, Turken, Gurka's, Bengali's, Nieuw-Zeelandse Papoea's en

andere wilden of halfwilden meer, die de geallieerden als hulptroepen gebruikten.”

Oorlog blijft een verschrikkelijk verschijnsel maar laten we hopen dat we bijna 100 jaar later toch een wat genuanceerder beeld van vijandelijke troepen hebben, ook al kost dat soms moeite als we naar het Nabije Oosten kijken.

In de periode september 1914 tot en met 1916 werd er wekelijks een kampkrant uitgegeven in een oplage van 5000 stuks. Ook was er zoals in vele andere kampen vertier in de vorm van concerten en theatervoorstellingen. Het leven in het kamp was vergelijkbaar met het leven in andere kampen.

Een veldpostkaart verzonden vanuit het kamp

In de Tweede Wereldoorlog werden in het kamp dwangarbeiders opgesloten, voornamelijk afkomstig uit de Oekraïne (Sovjet-Unie). Overledenen werden begraven op het Franzosenfriedhof, waaronder 99 jonge kinderen, geboren in de interneringskampen maar gestorven tijdens de hongervinter van 1944-1945. In het voorjaar van 1945 werd het gebied gebombardeerd in het kader van voorbereidingen van de Engelsen om de Rijn over te steken. De burgerlijke stand van de stad Voerde heeft 352 doden, die in de jaren 1941 tot 1945 begraven zijn, geregistreerd.

Tegenwoordig is op de plaats van het kamp een woonwijk gesitueerd.

Jan Poel

Bronnen:

Brochure: Friedrichsfeld im ersten Weltkrieg 1914-1918, Das Kriegsgefangenenlager: Archiv des Förderverein Bürgerhaus Friedrichsfeld, Voerde-Friedrichsfeld

Masterarbeit von Felix Hildebrand Universität Duisburg-Essen: Das Kriegsgefangenenlager Friedrichsfeld im Ersten Weltkrieg

<http://friedrichsfeldpowcamp.tumblr.com/>

De jaarlijkse prijzenregen

Ieder jaar wordt een deel van onze leden weer verrast met de mededeling dat hun lidnummer goed is voor een prijs. Ook dit jaar is dat weer voor ongeveer tien procent het geval.

U vindt uw lidnummer op het adresetiket van deze Grunopost. Staat dit lidnummer nu ook in het lijstje hieronder, dan bent u (weer) in de prijzen gevallen. Het vervelende is echter dat het negatieve prijzen zijn. U heeft nl. de contributie voor 2016 nog niet aan onze penningmeester overgemaakt.

Dat betekent dat we u, als u uw lidnummer hier heeft aangetroffen, vriendelijk doch dringend verzoeken € 55,00 over te maken naar banknummer NL98INGB0004491102 t.n.v. de Phil. Ver. Groningen, afd. Contributie.

Het negatieve aspect van de prijs zit vooral hier in dat u nu € 10,00 meer betaalt dan u zou hebben moeten betalen als u vóór 1 januari deze overschrijving had verricht. Deze regeling heeft verschillende malen in de Grunopost gestaan, maar is u kennelijk ontgaan of sprak u niet aan. Jammer maar helaas!

Hieronder de lidnummers van de leden die nog niet betaald hebben.

Hoe Moresnet verdween uit Europa

Tijdens de Boekenweek verschenen er twee boeken gewijd aan een van de meest wonderlijke Europese staatjes: Moresnet. Het boekenweekessay van David van Reybrouck met de titel *Zink* en een boek van Philip Dröge *Moresnet. Opkomst en ondergang van een vergeten buurlandje*. Een mini-staatje van 3,44 vierkante kilometer dat grensde aan Nederland, België en Duitsland dat ook nog eens eigen postzegels uitgaf. Hoewel we aan dit fenomeen al in 2003 een artikel wijdden in de Grunopost, is het gegeven dat Moresnet precies 200 jaar geleden is ontstaan, aanleiding er nog eens aandacht aan te besteden.

Na de nederlaag van Napoleon bij de Slag bij Waterloo werd de landkaart van Europa grondig herzien. Eén van de grenscorrecties die doorgevoerd werden was die tussen Nederland en Duitsland, toen nog Pruisen. België maakte toen nog deel uit van Nederland. Over het verloop daarvan was men het snel eens, behalve over een stukje van 3 kilometer direct onder Vaals. Daar lag de zinkmijn van Kelmis of, zoals dat toen heette, een galmeigroef. De naam Kelmis is afgeleid van het Griekse woord voor zink:

cadmia/calamine/galmei/Kelmis. In 1809 bouwde de Luikse chemicus Jean-Jacques Dony er de eerste zinksmelterij ter wereld waarvoor zowel Nederland als Pruisen grote belangstelling hadden. Na een jaar onderhandelen waren ze er nog niet uit. Nederland wilde de grens pal noord zuid laten lopen waardoor Kelmis in ons land kwam te liggen en Pruisen wilden de grens meer zuidwest laten lopen waardoor de mijn in Pruisen zou komen te liggen. Omdat ze er niet uitkwamen besloten ze het driehoekje tussen de voorgestelde grenzen dan maar onverdeeld en daarmee neutraal te laten. Zo ontstond een drielandenpunt bij Vaals dat na de zelfstandig wording van België zelfs een vierlandenpunt werd, een unicum in Europa.

In de praktijk blijkt de situatie redelijk chaotisch: Tussen Pruisen en Moresnet bestond een tijdsverschil van 1 uur omdat de Duitsers de Berlijn-tijd aanhielden en de inwoners van Moresnet de Parijs-tijd. De Nederlandse tijd liep weer 20 minuten voor op die van Moresnet. Over belangrijke punten moesten Nederland en Pruisen onderhandelen zodat de bevolking nooit wist waar ze aan toe was. Maar daar zag men ook kansen in: zo betaalde men veel minder belasting dan in de buurlanden en kregen avonturiers en criminelen al snel in de gaten dat in een land waar politie en justitie bestaan uit 1 veldwachter en de regering uit 1 burgemeester, er vele mogelijkheden zijn naar eigen inzicht en wetten te leven. Het duurt dan ook niet lang voor de burgemeester, De Lasaulx, zich beklaagt bij Pruisen en (intussen) België dat allerlei gespuis zich vestigt in Kelmis, de hoofdstad van Moresnet. In 1853 telt het dorp bijv. 80 cafés: d.w.z. 1 bar per 2½ huis met talloze gokmogelijkheden. Begin 1900 probeert men er zelfs een gokparadijs als Monaco van te maken maar in 1903 vinden de toezichthouders uit Pruisen en België dat welletjes en worden bijeenkomsten van meer dan 20 personen verboden. Toch zien veel mensen vooral de positieve kanten van een land dat geen leger kent, lage belastingen heeft en waar de bevolking het voor het zeggen heeft. Juist de neutraliteit brengt de Fransman Gustave Roy op het idee Moresnet tot vaderland van het Esperanto te maken: een neutrale taal voor een neutraal land op de bres voor de wereldvrede. Zelfs de naam in het Esperanto lag al klaar: Amikejo, oord van vrienden, met een volkslied op de wijs van La Espero, het lied van de Esperantobeweging.

Met het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog is het gedaan met al deze plannen: Duitsland bezet Moresnet en een groot deel van België. Dan volgt een periode die voor de bewoners echt bizar is. In zijn essay *Zink* volgt David van Reybrouck het levensverhaal van zijn hoofdfiguur Emil die in 1902 verwekt wordt in Pruisen, maar geboren wordt in Neutraal Moresnet. In 1915 woont hij door de bezetting in Duitsland en na 1918 weer in België.

Hij is dan vóór zijn 20e jaar zonder te verhuizen al 3 keer van nationaliteit veranderd. In 1943 wordt hij door Duitsland opgeroepen als soldaat omdat zijn ouders Duits zijn. Eind 1944 vecht hij in de Hoge Venen in België waar Moresnet deel van uitmaakt. Hij deserteert, vlucht naar huis maar wordt door het Belgische verzet uitgeleverd aan de Amerikanen die hem in een Duits krijgsgevangenenkamp in Normandië opsluiten. Van Reybrouck schrijft: *En daar zit hij dan, Emil, te midden van Duitse soldaten en vroegere nazi's, terwijl hij zijn zoon naar de Belgische koning heeft vernoemd en zijn vrouw het Mutterkreuz heeft geweigerd. Daar zit hij dan, de man die in het Belgische leger Duitsland mede heeft bezet en in het Duitse leger België mede heeft bezet, het buitenechtelijk kind, de man wiens identiteit zó vaak als een klompje zinkerts is gesmolten en omgesmolten dat er een gelaten onthechting is ontstaan.*

Bij het Verdrag van Versailles in 1919 wordt in art. 32 vastgelegd: *Duitsland erkent de volkomen soevereiniteit van België over het gehele betwiste gebied van Moresnet.* Op grond hiervan wordt op 10 januari 1920 het gehele gebied aan België toegewezen.

Post van en naar Neutraal Moresnet In oktober 1886 kwamen er in Moresnet eigen postzegels in omloop: 8 waarden variërend van 1 tot 50 pfennig, getand en ongetand.

Ze werden uitgegeven door het Kelmischer Verkehrsanstalt von Neutral Moresnet, een bureau opgericht op 6 oktober 1886 door de in Duitsland geboren dr. W. Molly, een bekend filatelist. De taak van het bureau was het bestellen van lokale post in de gemeente. Helaas voor dr. Molly kwam er al op 19 oktober 1886 een verbod op het gebruik van deze zegels. De looptijd

ervan was dus wel heel erg kort. Het restant van de zegels werd voorzien van de opdruk “ausser cours gesetzt”.

Het zegel is een echt curiosum. In het middelste rozet staat de waarde aangegeven en de merkwaardige aanduiding Poste intérieure (Frans) von Moresnet (Duits). Onder het rozet staat nogmaals in het Frans territoire Neutre de Moresnet.

Er zijn wel afdrukken bekend van afstempelingen met Kelmis Moresnet maar of die echt gebruikt zijn valt te betwijfelen. Er was geen eigen postkantoor en er waren alleen 2 brievenbussen van resp. de Duitse en de Belgische post. Wellicht zijn ze op het bureautje van de heer Molly afgestempeld. De enige manier om post uit Moresnet te herkennen is te kijken naar de adressering van de afzender. Post naar Moresnet kan natuurlijk ook uit andere landen komen zoals de hier afgebeelde kaart uit Hamburg naar Pruisisch Moresnet.

Een zegel afgestempeld op 13 oktober met het eigen stempel van Kelmis dat is ontworpen door de heer Molly.

Op pagina 20 een kaart verzonden vanuit Hamburg naar Pruisisch Moresnet en een prentbriefkaart gewijd aan het Vierlandenpunt.

Misschien bent u zelf wel eens ooggetuige geweest van dit merkwaardige stukje geschiedenis. Als u ooit de uitkijktoren bij het drielandenpunt in Vaals hebt beklommen, zag u beneden de spoorlijn Aken-Luik liggen die Moresnet doorsnijdt. Daarnaast ligt dus dit stukje omstreden grond dat inmiddels is verdwenen maar waarvan de sporen nog in de filatelie zijn terug te vinden.

John Tolsma

Lit. M.Hoogendoorn -Ons verdwenen buurland Neutraal Moresnet , ND 11 maart 2016

J.Tolsma – Nogmaals het Vierlandenpunt, Grunopost sept. 2003

Postzegels verzamelen
een hobby
voor alle leeftijden

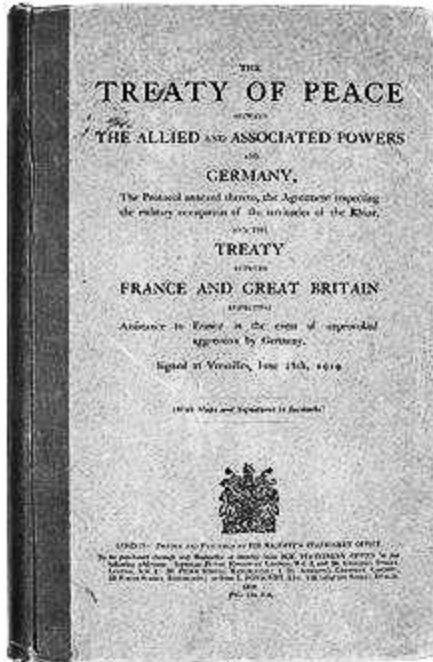
De ondergang van de Bismarck

Bij diverse gebeurtenissen in de geschiedenis springen bepaalde namen er boven uit. De Zeppelin doet vrijwel altijd denken aan de *Hindenburg* die tijdens de landing op 6 mei 1937 bij *Lakehurst* in vlammen opging. Als we aan de kolossale passagiersschepen denken die veel emigranten en andere passagiers vervoerden, schiet als eerste naam meestal de *Titanic* te binnen. Dit onzinkbare schip, zoals men dacht, kwam in de nacht van 14 op 15 april 1912 in aanvaring met een ijsberg en zonk. Dit was niet de grootste scheepsramp uit de geschiedenis maar ze spreekt nog steeds tot de verbeelding. Zo ging en gaat het ook met de *Bismarck*.

De Bismarck

Na de Eerste Wereldoorlog werd op 28 juni 1919 het *Vredesverdrag van Versailles* gesloten. Bij dit Verdrag werd onder meer bepaald dat Duitsland geen (moderne) slagschepen mocht bezitten. Ook mochten er geen nieuwe schepen worden gebouwd waarvan de tonnage groter was dan 10.000 ton. Dit weerhield de Duitsers er niet van om slagschepen in de zogenaamde Deutschland-klasse te gaan bouwen. Toen op 18 juni 1935 het Brits-Duitse vlootverdrag werd gesloten was dit voor de Duitsers een vrijbrief voor het bouwen van enkele slagschepen. Men begon direct met de bouw van de *Scharnhorst* en de *Gneisenau*. Kort daarna werd een ontwerp gemaakt voor nog grotere schepen, de *Bismarck* en de *Tirpitz*. De Duitsers trokken zich niets aan van het *Verdrag van Washington* dat op 6 februari 1922 werd gesloten. Dit Verdrag hield onder andere in dat de limiet van de te bouwen oorlogsschepen werd bepaald op 35.000 ton. Bij het bestuderen van de bouwtekeningen na de Tweede Wereldoorlog bleek dat de *Bismarck* een waterverplaatsing had van meer dan 48.000 ton en volgeladen ongeveer 51.000 ton.

Omslag Verdrag van Versailles

Postzegels m.b.t. het genoemde Verdrag

W. Rathenau, op de postzegel rechts, was directeur van AEG, maar werd in 1921 minister van Wederopbouw. Op 1 februari 1922 werd hij minister van Buitenlandse Zaken. Hij was vastbesloten om Duitsland de verplichtingen van het Verdrag van Versailles na te laten komen. Het gevolg hiervan was: verzet van de nationalist/nazi's. Op 24 juni 1922 werd hij vermoord door rechts extremistische officieren.

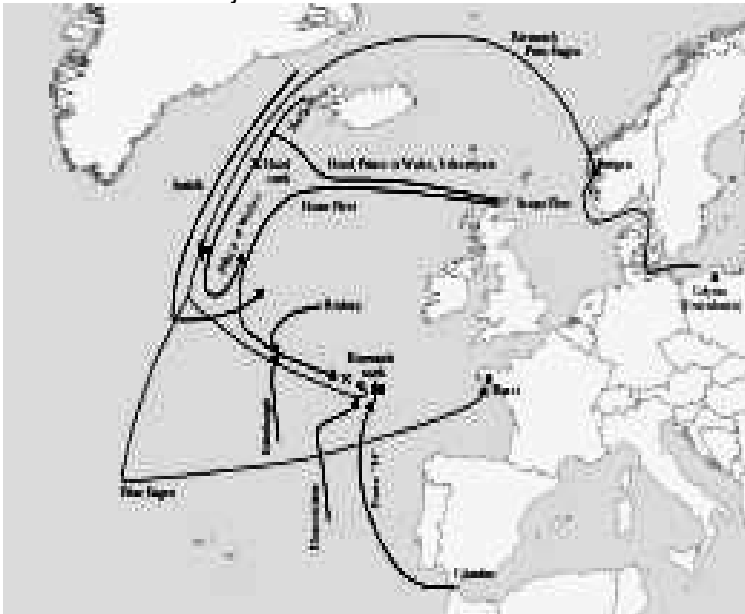
Briefkaart n.a.v. Het Verdrag van Versailles

*Een persoonlijke zegel gewijd aan de Bismarck.
Twee handen omvatten symbolisch het schip*

Vanwege de Britse overmacht op zee besloot de Duitse admiraliteit een directe confrontatie op zee uit de weg te gaan en zich te richten op het tot zinken brengen van geallieerde koopvaardij schepen om zo de bevoorrading van Engeland te bemoeilijken. De kleinere slagschepen Scharnhorst en Gneisenau brachten begin 1941 aanzienlijke schade toe aan de Britse koopvaardijvloot en binnen enkele weken werd ongeveer 156.000 ton aan scheepsruimte tot zinken gebracht. De machtige *Bismarck* zou de aanvoer van oorlogsgoederen naar Groot-Brittannië de nekslag kunnen toebrengen. Terwijl bij de strijd in de Middellandse Zee de meeste schepen van de geallieerden en andere landen, die golden als tegenstanders van Duitsland, werden vernietigd en/of tot zinken gebracht, duurde de strijd om de macht

in en op de Atlantische Oceaan onafgebroken voort. De Duitse oorlogsbodems, de *Scharnhorst* en de *Gneisenau*, hadden op hun rooftochten schade opgelopen toen ze de koopvaardij schepen tot zinken hadden gebracht. In mei 1941 liepen zij de haven van Brest binnen om daar reparaties en herstelwerkzaamheden uit te laten voeren. Toen deze schepen in de haven lagen brachten de bommenwerpers van *Coastal Command* en *Bomber Command* grote schade aan deze beide schepen toe. Dit zorgde er voor dat de Duitsers zich genoodzaakt zagen om deze schepen in de Atlantische Oceaan door andere te vervangen. Op de avond van de 19de mei 1941 meldde een verkenningsvliegtuig dat de *Bismarck* en de *Prinz Eugen* zee hadden gekozen. Deze eerste reis van de *Bismarck* die tevens haar laatste zou zijn!

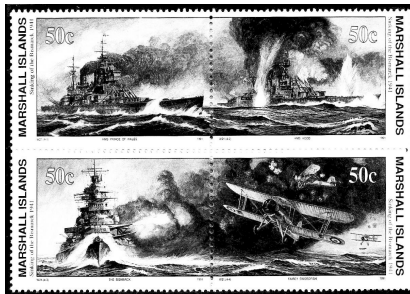
De routes die werden gevaren tijdens de achtervolging en het gevecht

Onmiddellijk nadat dit bericht was ontvangen, kregen twee Britse kruisers, de *Norfolk* en de *Suffolk* bevel om zich naar de passage tussen IJsland en Groenland te begeven. Het weer was zeer slecht. Op de avond van de 23ste mei was door hevige sneeuwstormen het zicht tot een minimum beperkt, hoogstens tot één mijl. Ondanks deze weersomstandigheden

slaagden de *Suffolk* en de *Norfolk* er in de *Bismarck* op te sporen en de hele nacht te schaduwen. Ondertussen hadden andere eenheden van de Royal Navy met grote spoed hun posities ingenomen om de vijand een mogelijke doorvaart te belemmeren en te dwingen om de strijd met de Royal Navy aan te gaan. De slagschepen *Hood* en de *Prince of Wales* waren de eersten die op de middag van de 24ste mei de *Bismarck* in het zicht kregen en het gevecht aangingen. De *Hood* werd vrijwel direct door een voltreffer geraakt en vloog in de lucht. De *Prince of Wales* liep lichte schade op. De *Bismarck* werd getroffen maar ondanks de brand die aan boord uitbrak, werd de strijd voortgezet. Alle officieren en manschappen van de Royal Navy waren nu echter vast besloten om het verlies van de *Hood*, een der oudste slagschepen van hun marine, te wreken.

De inmiddels beschadigde Bismarck vuurt terug

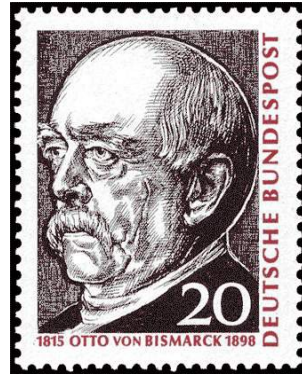
*Een blok van 4 zegels dat aan de zeeslag herinnert
(Vloog men in de Tweede Wereldoorlog ook nog met dubbeldekkers?
Het lijkt mij een ontwerpfout. Gvdm)*

Terwijl de *Suffolk*, de *Norfolk* en de *Prince of Wales* de *Bismarck* achtervolgden, naderden andere eenheden van de Home Fleet uit noordelijke richting en zelfs vanuit de richting van Gibraltar. Ondertussen rapporteerden verkenningsvliegtuigen van de Fleet Air Arm en van het Coastal Command de koers en snelheid van de *Bismarck* aan de Britse schepen. Op de 25ste mei werd de *Bismarck* getroffen door vliegtuigen van de Fleet Air Arm. Deze vliegtuigen waren opgestegen vanaf het vliegkampschip *Victorious*. Dit bekortte de te vliegen afstand aanzienlijk.

Hoewel de snelheid van de *Bismarck* inmiddels duidelijk afnam, zag zij, dankzij het slechte zicht, kans om het Britse eskader van zich of te schudden. Op middag van de 26ste mei werd besloten een aanval uit te voeren. Deze aanval werd uitgevoerd door de Coastal Command- en Swordfish-vliegtuigen van het vliegkampschip *Ark Royal*. Tijdens deze aanval werd de *Bismarck* door drie torpedo's getroffen. In ieder geval was één daarvan een voltreffer die de stuurinrichting onklaar maakte. Het schip kon alleen nog maar in een kring ronddraaien en was hierdoor aan zijn tegenstanders overgeleverd. In de nacht, die op deze aanval volgde werd opnieuw een torpedo-aanval door Britse torpedojagers uitgevoerd. Op 27 mei tegen 3 uur 's morgens werd het slagschip op 600 km ten westen van Brest aangehouden. De gehele achtervolging had maar liefst 2625 km geduurd. Ondanks het feit dat de *Bismarck* niet meer kon navigeren en vrijwel stil lag was het geschut nog redelijk in tact en kon men vrij nauwkeurig en regelmatig blijven vuren op de geallieerde vloot. Even later vervolgde de *Bismarck* weer haar weg, maar werd bij het aanbreken van de dag opnieuw door Britse torpedojagers aangevallen. De *Norfolk*, die de strijd sedert het begin had meegemaakt, nam ook hieraan deel. Eindelijk, op de 27ste mei om 11 uur 's morgens, werd de *Bismarck* door zwaardere eenheden van de Britse vloot, waaronder het slagschip *Rodney* en de kruiser *Dorsetshire*, tot zinken gebracht.

Het lijkt onbegrijpelijk dat de Duitsers voor een zwaar slagschip, zoals de *Bismarck*, slechts één schip, de *Prinz Eugen*, als escorte hadden aangevoerd. Je zou verwachten dat een cordon van schepen het schip zouden beschermen. Achteraf bleek dat een groot gedeelte van de bemanning weinig of geen ervaring op zee had en dat hun opleiding veel te wensen overliet. De bemanning bestond o.a. uit mijnwerkers, werklieden, kantoorbedienden, kappers, loodgieters, koks, en mecaniciens, waarvan het merendeel nauwelijks enige maanden bij de marine in dienst was geweest en derhalve ook veel te weinig opleiding had genoten. De Duitsers verwachtten alleen maar Britse vrachtschepen te zullen ontmoeten en hadden zich de reis als een soort pleziertochtje voorgesteld. Bovendien

kwam de *Bismarck* 2000 ton brandstof te kort omdat er op gerekend was, dat het schip naar willekeur op volle zee door Duitse tankschepen van brandstof zou worden voorzien. Uiteindelijk was het dit tekort aan brandstof dat de *Bismarck* verplichtte terug te keren naar een haven. Dit werd haar noodlot. Na nog een aantal voltreffers ging deze gigant onder de oorlogsschepen ten onder en was de slag om de Atlantische Oceaan in het voordeel van de geallieerden beslist. Hoewel verslaggevers in Engeland er om bekend staan dat ze nooit of te nimmer uit hun rol vallen en altijd stoïcijns tijdens hun rapportages, viel de reporter die op dat moment de bevolking via de uitzending van de BBC op de hoogte hield, uit zijn rol en riep juichend: *The Bismarck has sunk, the Bismarck has sunk. De Bismarck is gezonken.*

Bismarck op postzegels

Het is interessant om hier een vergelijking te treffen tussen de opvattingen van de Duitse vlootvoogden en die van de opperbevelhebbers van de Royal Navy; mannen zonder enige ervaring op zee. Hun moed en hun doodsverachting was groot maar die kan nooit de zeelieden vervangen die hun vak door ervaringen en beproevingen geleerd hebben. De jacht op de *Bismarck*, die tot haar ondergang leidde, is een schitterende hulde aan de bekwaamheid van de Royal Navy en aan het hoge peil van de opleiding gedurende de jaren die aan deze oorlog vooraf gingen.

Gerrit van der Molen

Lit.: Diverse boeken en literatuur over WO II Diverse artikelen uit Wikipedia The History of World War II in Stamps

POSTZEGELVEILING 'LEOPARDI'

Postbus 176
7440 AD NIJVERDAL
Kantooradres:
Rijssensestraat 203B
7441 AD NIJVERDAL
TELEFOON: 0546-655855
E-MAIL: info@leopardi.nl

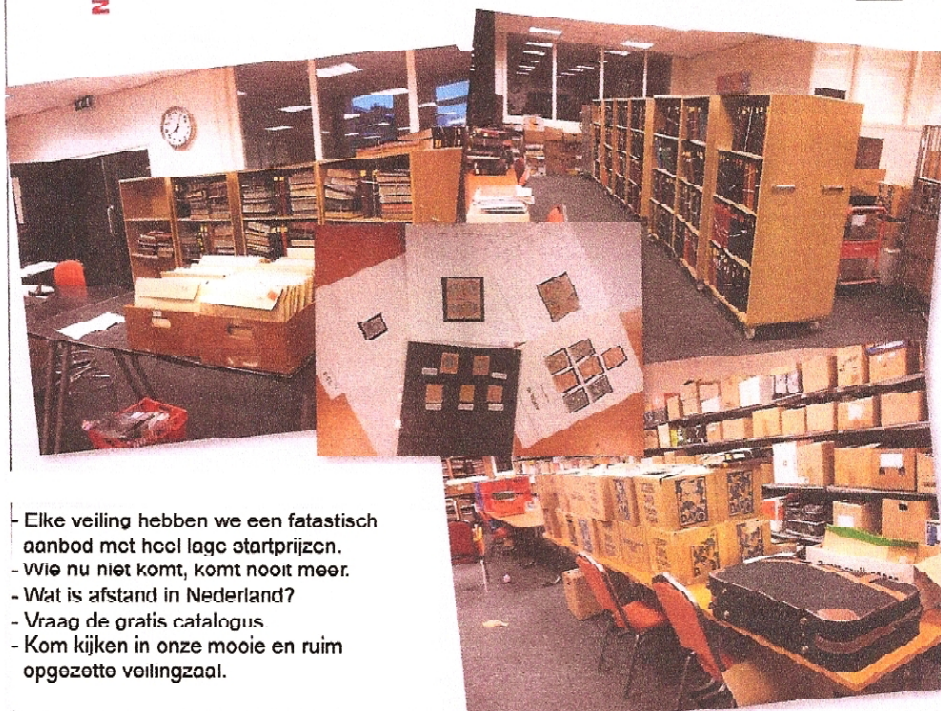
Elke twee maanden een grote veiling
in onze EIGEN VEILINGZAAL
Rijssensestraat 203B te Nijverdal

Nu ook op internet: www.leopardi.nl

- **KIJKDAGEN:** Maandag tot en met vrijdag van 10.00 tot 16.00 uur.
Zaterdag van 08.30 tot 12.30 uur
 - **VEILING:** Zaterdag van 11.00 tot 12.30 de z.g. "kleine kavels"
en vanaf 13.30 uur de verzamelingen, partijen en dozen.
- ▼ Vraag de **GRATIS CATALOGUS!**

Tevens renteloze voorschotten op grotere collecties.

W.V. Leopardi, filatelistisch makelaar en beëdigd taxateur.

- Elke veiling hebben we een fantastisch aanbod met heel lage startprijzen.
- wie nu niet komt, komt nooit meer.
- Wat is afstand in Nederland?
- Vraag de gratis catalogus
- Kom kijken in onze mooie en ruim opgezette veilingzaal.

VOORHEEN
POSTZELVENVERKOP
WILHELM DE VRIES BV

CORINPHILA

O.J. GARRITSEN REGISTERTAXAILEUR I LDKRAIL IMV

VEILINGEN IN NEDERLAND SINDS 1974
EN IN ZWITSERLAND SINDS 1926

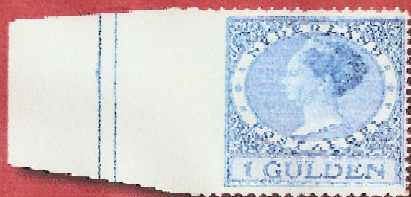
*Puntstempel 122
€ 1.700,-*

*Horizontaal brugpaar
€ 27.000,-*

*Le-dagstempel
€ 13.500,-*

*Links ongetand
€ 4.700,-*

*Rechts ongetand
€ 14.500,-*

CORINPHILA VEILINGEN BV

REPARAATRIJSLAAN 100
1101 VC AMSTERDAM NEDERLAND
TEL. +31 - (0)20 - 624 97 40
FAX. +31 - (0)20 - 624 97 49
INFO@CORINPHILA.NL
WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUKTIONEN AG
WILHELMSTRASSE 8
8004 ZÜRICH - ZWITSERLAND
WWW.CORINPHILA.CH

VEILINGSCATALOGI DIGITAAL VIA ONZE
WEBSITE OF PER POSTI VERKRIJGBAAR

OOK U KUNT PROFITEREN VAN ONZE
UITSTEKENDE VERKOOPRESULTATEN

GAARNE GEVEN WIJ U VRIJBLIJVEND
ADVIES EN INFORMATIE OVER ONZE
GUNSTIGE VEILINGVOORWAARDEN